

Öppenhetsmanifest

Förslag från arbetsgrupp

Maj 2006

www.centerpartiet.se

Inledning

Detta öppenhetsmanifest är ett uttryck för vår dröm om ett varmt och öppet samhälle. Det är själva grunden för att vi som individer ska känna oss fria och kunna utvecklas som människor. Vi känner en stor oro inför flera tendenser i Sverige och Europa de senaste åren. Vårt land har traditionellt varit ett mycket öppet, liberalt och tolerant land. Tyvärr håller det nu på att vändas till sin motsats: politiker och debattörer har under några års tid tagit händer i omvärlden till intäkt för att minska medborgarnas frihet och rätt till integritet. 11 september blev starten, inte bara för en berättigad kamp mot fundamentalism och terrorism, utan också för ökad övervakning av oskyldiga medborgare. Oro för utflyttning av jobb har tagits till intäkt för att diskriminera medborgare i andra EU-länder. Men repressiva åtgärder motiverade av rädsla stillar inte rädslan; istället bekräftar de den. Det är en falsk omtanke som minskar tryggheten och gör människor mer beroende. Det slutna samhällets logik bygger på rädsla som motiverar slutenhet, som i sin tur spär på rädslan.

Det öppna samhället bygger på det motsatta synsättet: genom skyddet mot godtycklig rättsskipning, möjlighet till ansvarsutkrävande, rationell debatt och ett starkt skydd för individuella fri- och rättigheter, blir människor tryggare, vilket också innebär större stöd för det öppna samhället. För oss är detta att visa äkta omtanke - att öka människors trygghet i sig själva, som självständiga individer. Det öppna samhällets logik visar att trygghet ger förutsättningar för öppenhet, vilket i sin tur gör människor tryggare.

I öppenhetsmanifestet gör vi ett antal nedslag i frågor som, av en eller annan anledning, är aktuella i den svenska debatten. De kan tyckas disparata, men har alla det gemensamt att de vägval som görs i dessa frågor handlar just om tron på det öppna samhället. Manifestet gör inte anspråk på att vara en heltäckande skildring av debattens alla delar, utan vill visa på möjligheten att göra andra vägval än de som görs idag.

Det öppna samhället har ingen slutpunkt; det har inte heller vårt arbete med öppenhet. Att på detta sätt formulera ett antal tankar kring öppenhetens natur är både en inbjudan till andra partier att formulera sina tankar och en utmaning gentemot andra delar av det svenska samhället.

- Vi vill tydliggöra konflikten mellan det slutna och det öppna samhället och göra den till en politisk fråga.
- Vi visar hur en mängd enskilda beslut, som var för sig kanske inte är integritetskränkande, tillsammans skapar ett mer slutet samhälle.
- Vi utmanar de övriga svenska partierna att tydliggöra sin syn och att konkret verka för ett öppnare Sverige.

Hoten mot öppenheten

De senaste åren har det öppna samhället hotats i en mängd frågor. Just genom sin mångfald har det också varit svårt att se sambandet mellan frågorna. Vi menar dock att det går en röd tråd genom dessa frågor, från tilltagande övervakning till EU-kritisk retorik:

- Vi ser idag ett tilltagande övervakningssamhälle. Det gäller exempelvis förslag om trafikdatalagring, rätt för Försvarets radioanstalt att signalspana på trådbunden kommunikation samt rätten att använda hemliga tvångsmedel i förebyggande syfte. Samtidigt ökar kameraövervakningen och registreringen av medborgarna. Vi blir alltmer övervakade i vardagen, vad vi handlar, vem vi ringer och var vi befinner oss registreras på olika sätt. Vänskapskretsar, matvanor och andra preferenser som borde vara privata blir mer eller mindre allmän egendom.
- Den personliga integriteten hotas av de ökade möjligheter som bereds människor att ta reda på och utnyttja information om varandra. Exempel är de smygtagna bilder på avklädda kvinnor som säljs eller läggs ut på Internet, eller det faktum att du på en webbsida för ett par kronor kan köpa uppgifter om exempelvis betalningsanmärkningar, civilstånd eller inkomst om vem som helst som du har namn eller personnummer på.
- Företag som har möjlighet att registrera kundbeteende - genom kundkort eller genom att köpet sker genom avtal - bearbetar uppgifter för att kartlägga konsumtionsmönster. Uppgifter säljs ofta vidare till andra aktörer som kan samköra dem med sina egna register.
- Den svenska invandrapolitiken är idag mycket restriktiv, berättelser från flyktingförläggningar skrämmande och arbetslösheten bland invandrade grupper är skyhögt.
- I och med EU-medlemskapet har Sverige tvingats acceptera begränsningar i möjligheten till frihandel. I de frihandelsfrågor som står högst på dagordningen – handel med tjänster och information har också regeringen visat sig vara njuv och högljutt avvisat införandet av det s.k. tjänstedirektivet i EU.
- Inför utvidgningen av EU var det självklart i den svenska debatten att det också handlade om ett fullvärdigt medlemskap där alla medborgare är lika mycket värda. Inför själva inträdet svängde dock regeringen 180 grader och föreslog att också Sverige skulle införa diskriminerande övergångsregler under hotet av "social turism".

Vad är det öppna samhället?

Ett öppet samhälle är en grundbult i en socialliberal samhällssyn. Det är bara inom det öppna samhällets ramar den enskilda individen får möjlighet att utveckla sina färdigheter och förverkliga sina drömmar.

Det öppna samhället bygger på ett demokratiskt styrelseskick där makthavare byts ut i val - inte genom våldsdåd - en fri och förnuftig debatt, respekt för samhällets mångfald och respekt för varje enskild individs mänskliga och politiska fri- och rättigheter.

Öppenhet beskrivs lättast som frånvaron av förtryck. Det öppna samhället är ett avståndstagande från överdrivet repressiva åtgärder som övervakning, slutna gränser eller inskränkningar i näringsfriheten.

Det öppna samhället är inte en sammanhängande utopisk vision om hur samhället ska se ut. Istället är det ett ideologiskt bejakande av den olikhet som uppstår när varje medborgare ges möjlighet att förverkliga sina personliga ambitioner och ett avståndstagande från försök att påtvinga medborgarna utopiska samhällssystem som går ut över möjligheten att forma sitt eget liv.

Känslomässigt är det lätt att förstå vad det öppna samhället innebär, och kanske är det allra lättast för den generation som växer upp idag och har svårt att förstå de gränser och murar som historiskt sett har funnits, både i Europa och i världen.

En 17-åring idag tycker att det är självklart att hon ska kunna bo och jobba varsomhelst i världen. Hon blir förvånad när hon hör att det krävs visum, uppehållstillstånd och arbetstillstånd.

Ungdomar idag är välinformerade om det som händer i världen, de har åsikter och vill uttrycka dem. Det är inte underligt att de blir frustrerade när samhället försöker begränsa deras yttrandefrihet på Internet eller hotar med att övervaka vad de gör på nätet.

Sammantaget kan Centerpartiets syn på det öppna samhället sammanfattas i tre punkter:

- Öppenhet mot de egna medborgarna. Varje medborgare är tillförsäkrad personlig integritet, yttrandefrihet och möjlighet att granska den offentliga makten.
- Öppenhet mot omvärlden. De som vill bo och arbeta i landet ska ges möjlighet att göra så. En generös flyktingpolitik utgår från individens skyddsbehov.
- En öppen ekonomi. Handelshinder och tullar avvecklas. I den nationella ekonomin eftersträvas en liberal ekonomi med näringsfrihet

Öppenhet mot de egna medborgarna

Den grundläggande rätten till personlig integritet

Centerpartiet vill ha ett öppet och demokratiskt samhälle. Rätten till personlig integritet, var och ens möjlighet att styra över sina egna tankar, sin egen kropp och uppgifterna kring sin person, är ett grundläggande fundament i det öppna och demokratiska samhället. Det kan gälla rätten till genetisk identitet; att inte tvingas lämna ut genetiska uppgifter till försäkringsbolag eller arbetsgivare såväl som rätt till personlig integritet i arbetslivet; det skall finnas gränser för arbetsgivarens rätt att övervaka anställda. Likaså rätten att tänka och tycka vad man vill samt att få yttra sin åsikt utan att känna sig hotad eller riskera repressalier.

Den enskilda människan har rätt till en privat sfär och skall alltid vara skyddad mot övergrepp, både från staten och från andra människor. Hur stor individens privata sfär är går givetvis inte att entydigt definiera. Offentliga personer har, genom sin offentlighet, en betydligt mindre privat sfär än "vanliga" medborgare. De som självmant exponerar sig genom media, får också finna sig i att bli granskade i större utsträckning. Det innebär givetvis inte att offentliga personer måste stå ut med allt. Den exponering, ibland exploatering, som görs måste rimligen motsvaras av det allmänintresse som finns i frågan. För att hantera detta föreslår vi en proportionalitetsprincip för avvägningen mellan ingrepp i den privata sfären och det allmänintresse frågan har.

Yttrandefriheten bygger i sitt fundament på att statsmakten håller sig borta. Runt om i världen pågår varje dag en kamp för yttrandefrihet, människor riskerar fängelse, tortyr och mord för att få yttra sin mening. I Sverige har vi kommit längre, det är idag tillåtet att yttra sin mening även om den är kontroversiell, obekvämt eller helt går i strid med gällande värderingar. Vi vill kunna uttrycka vad vi tycker oavsett om det för tillfället är politiskt korrekt eller inte – utan risker för reprimander från statsmakten. Det är viktigt att yttrandefriheten och integriteten inte urholkas genom ökad registrering, förslag om maskeringsförbud eller andra åtgärder som i förlängningen kan komma att bli ett hinder för dessa rättigheter.

De flesta av regeringens integritetskänsliga förslag innebär inte, som de presenteras, någon uppenbar risk för den personliga integriteten. Det främsta hotet mot integriteten ligger i de samlade möjligheterna att sammanställa information och i risken för missbruk av uppgifter, exempelvis läckor vid upprättande av register med integritetskänslig information.

Ett grundläggande problem vad gäller den personliga integriteten ligger i att det finns hot mot integriteten från många olika håll men inte någon samlad motvikt. Det krävs ett helhetsgrepp på problemen kring den personliga integriteten. Det finns idag inte någon enhetlig definition av begreppet personlig integritet i svensk lagstiftning. Det behövs en generellt tillämplig bestämmelse till skydd för den personliga integriteten, definierad och uttryckt i grundlagen. En sådan reglering kommer att bli värdefull när det ropas på hårdare tag eller snabba lagstiftningsprocesser.

De regler som idag finns för att skydda den personliga integriteten är inte tillämpliga på många av de situationer som uppstår till följd av teknikutvecklingen de senaste åren. Som ett exempel

kan nämnas regleringen kring rätten till brevhemlighet; om posten skulle få direktiv att registrera all brevväxling med uppgifter om vem som skickat brev till vem och vid vilken tidpunkt skulle detta knappast accepteras, vare sig av allmänhet eller domstolar. Men just detta gäller idag när man skickar mail – genom så kallad datalagring.

Hoten mot det öppna och demokratiska samhället är många och tar varierande uttryck. De farligaste hoten är de som inte är uppenbara, just eftersom de smyger sig på och är svåra att bedöma, bemöta och kanske till och med svåra att upptäcka. Det är de många små stegen - analyser av inköp med kort, samkörning av kundregister och trafikdata på Internet - som samlat hotar att leda till ett kontrollsamhälle.

Centerpartiet vill därför synliggöra den integritetskränkning som alla människor riskerar att bli utsatta för i sin vardag genom en integritetsklassning. Integritetsklassningen skall synliggöra vilken nivå av integritetskränkning som en produkt medför. Ett exempel är kundkort i en butik, som idag används för att registrera inköp och kartlägga köpvanor – av integritetsklassningen skall då framgå att användning av kortet skapar identifierbar data som delas med andra företag. Det skall även finnas tillgång till en beskrivning om vilka data som samlas in, till vad denna används och möjlighet att få information om vilka andra företag som använder informationen. Var och en får därigenom möjlighet att själv välja vilka uppgifter man vill dela med sig av till företag.

Centerpartiet föreslår för att stärka skyddet för den personliga integriteten en lösning där varje ny reglering som innebär en kränkning av integriteten i någon form skall föregås av en integritetskonsekvensbeskrivning i analogi med de regler om miljökonsekvensbeskrivning som finns på miljörettens område. En integritetskonsekvensbeskrivning skulle företas för att utreda vilka konsekvenser olika beslut och regleringar kan komma att få för den personliga integriteten såväl direkt som i förlängningen.

- Alla nya lagförslag som kan tänkas påverka den personliga integriteten skall konsekvensprövas i likhet med den miljökonsekvensbeskrivning som görs på miljörettens område.
- En proportionalitetsprincip skall införas för att skydda mot offentliggörande av privat information där ett svagt allmänintresse inte kan motivera kränkningen av den personliga integriteten.
- Det behövs en generellt tillämplig bestämmelse till skydd för den personliga integriteten, definierad och uttryckt i grundlag.
- Varor som medför integritetskränkningar genom att exempelvis samla in information om användaren skall integritetsklassas för att möjliggöra ett aktivt val från konsumentens sida om hur mycket av sina uppgifter man vill hålla privata.

Mångfald tecken på öppenhet

Att människor från olika delar av världen har kommit till vårt land har lämnat ovärderliga bidrag till vårt samhälles sociala, ekonomiska och kulturella dynamik. Det är en naturlig del i Centerpartiets arbete för ett öppet samhälle att jobba för fri arbetskraftsinvandring. Alla människor som kan visa att de har försörjning och vill komma hit och arbeta skall vara

välkomna. Ett öppet förhållningssätt till omvärlden och att aktivt arbete för ett attraktivt Sverige dit människor vill komma och arbeta kan komma att få en avgörande betydelse i en framtid med sjunkande befolkningssiffror.

Idag fungerar dock integrationen dåligt i Sverige. Invandrare diskrimineras på arbetsmarknaden, bostadsmarknaden och i samhället i stort enligt flera undersökningar. Det är ovärdigt ett välfärdsland och medför ett mänskligt resursslöseri som är oacceptabelt. För att komma åt diskrimineringen vill Centerpartiet ha en tuffare diskrimineringslagstiftning som ger kännbara straff åt den som diskriminerar. Centerpartiet vill införa en form av företagsbot för diskrimineringsbrott, på samma sätt som redan finns för exempelvis miljöbrott. Vi vill också avskaffa den partssammansatta arbetsdomstolen och ge alla som diskriminerats rätt att driva sina fall i en riktig domstol.

En bättre fungerande integrationspolitik, baserad i respekten för människors olikhet, kultur och religiösa bakgrund måste bygga på ett värnande av det öppna samhället och av ett sekulärt styrelseskick, där domstolar tillämpar lagar lika för alla och där religion och politik hålls åtskilda.

Samhällsgemenskapen i det öppna samhället är till för alla. Familjen är viktig och lika mycket värd oavsett om den består av ensamstående med barn, två kvinnor med barn, två män med barn, en kvinna och en man med barn, eller bara två människor som älskar varandra och vill leva ihop. Under de senaste årtiondena har de flesta direkt diskriminerande lagar försvunnit, men det behövs en slutlig översyn med målsättningen att all lagstiftning och all myndighetsutövning är fri från diskriminering år 2008. I stora delar av världen utsätts homo-, bi- och transpersoner av ett brutalt förtryck. Sverige måste vara en stark och verksam kraft för HBT-personers mänskliga rättigheter i hela världen. Sverige bör även verka i FN för antagandet av en konvention som erkänner likaberättigande och frihet från diskriminering för homo-, bi- och transpersoner som en mänsklig rättighet.

- Gör en översyn av asyl- respektive integrationspolitiken med helhetssynen som ledord.
- Stärk barnens rättigheter i asylprocessen
- Fri arbetskraftsinvandring.
- Inför företagsbot för diskrimineringsbrott samt en öppenhetsbonus för företag som aktivt stimulerar mångfald, jämlikhet och öppenhet.
- Avskaffa den partssammansatta arbetsdomstolen och ge alla som diskrimineras rätt att driva sina fall i en riktig domstol
- Centerpartiet vill ha ett internationellt erkännande genom FN-konvention att rätt till likaberättigande och frihet från diskriminering för homo- bi- och transpersoner är en mänsklig rättighet.
- Arbeta med ett tydligt genderperspektiv, där hänsyn tas till kvinnor och mäns, flickors och pojkars levnadssituationer.

Öppenhet mot omvärlden

EU är en mäktig symbol över vad viljan till öppenhet och samarbete kan åstadkomma. Det som Churchill kallade för "den europeiska tragedin" - de ständiga konflikterna mellan expansionistiska europeiska nationalstater - är i det närmaste otänkbar idag. Därför är den retorik om större slutenhet, både inom EU och mot omvärlden desto mer oroande.

Under de senaste åren har negativa exempel staplats på varandra; begreppet "social turism" i samband med frågan om övergångsregler, den närmast rasistiska retoriken gentemot våra baltiska grannar ifråga om Vaxholmsfallet, tal om flyktingläger utanför EU:s gränser och en ständigt hårdnande misstänksamhet mot dem som vill komma till Europa. De europeiska staterna är på god väg att begå det misstag det brittiska imperiet en gång gjorde - att drabbas av självgodhet och tro att gamla meriter räcker för framtida segrar.

Debatten om öppenhet mot omvärlden behövs inte minst i Sverige, där debatten om tjänstedirektivet främst handlat om att försvara de svenska lönerna och kollektivavtalen. Vad många glömt bort är att Sverige redan i dag är ett av Europas mest öppna länder och att de stora förlorarna på ett urvattnat förslag om att få sälja tjänster utomlands är svenska företag som kommer att få det fortsatt svårt att verka i t.ex. Tyskland, Belgien och Frankrike. I förlängningen drabbas också den svenska välfärden av ett slutet förhållningssätt.

Det finns både moraliska och ekonomiska skäl för ett öppet Europa. Det moraliska handlar såväl om människors lika rätt och värde som om Europas historiska ansvar för de klyftor som präglar världen idag. Därtill befinner sig nästan alla europeiska stater i en likartad situation med behov av större ekonomisk tillväxt och, inom några år, behov av arbetskraft. På lite sikt kommer inte den europeiska utmaningen att vara att begränsa invandringen, utan att vara tillräckligt attraktivt för att locka människor hit.

Centerpartiet eftersträvar öppenhet mellan de Europa europeiska länderna. Medborgarna har rätt till insyn och möjlighet att utkräva ansvar. Ett minimikrav borde vara att den svenska regeringen åtminstone redogör för sina ståndpunkter inför beslut i ministerrådet så att vi kan utkräva ansvar för agerandet på hemmaplan. Dessutom bör EU införa en offentlighetsprincip värd namnet, där utgångspunkten bör vara att alla handlingar ska vara offentliga. Den svenska regeringen skulle kunna bidra i detta arbete genom att konsekvent hävda att handlingar inte bör hemligstämplas av ministerrådet istället för att, som idag, tyst acceptera hemligstämpeln också i Sverige, med hänvisning till utrikessekretessen.

Vi eftersträvar ett Europa byggt på en öppen marknadsekonomi, där principerna om fri rörlighet för människor, tjänster, varor och kapital också omsätts i verklighet. EU måste våga ta steget fullt ut från att vara ett frihandelsområde till en union helt utan inre gränser. Det innebär också att den skamfläck övergångsreglerna utgör inte får upprepas i nästa steg av EU-utvidgningen. EU ska inte känna några A- och B-medlemmar. De stapplande steg som vidtagits för fri rörlighet för människor som vill bo och arbeta i andra länder genom tjänstedirektivet måste fullföljas så att rörligheten blir verklighet för alla medborgare.

Vi eftersträvar också ett Europa som är öppet mot omvärlden, som visar solidaritet med resten av världen och som är öppet för de människor som vill bo och arbeta här. Det betyder också öppenhet för nya medlemsstater och för handel med hela den övriga världen.

Särskilt handlar öppenheten mot omvärlden om att inte bygga gränser för människor. Centerpartiet stödjer fullt ut arbetet med att bygga ett gemensamt system för inpasseringskontroll genom Schengensamarbetet, men vi är starkt oroade över den vilja som flera länder visat att använda detta samarbete för att stänga människor ute från Europa. Lösningen är emellertid inte att återgå till nationella system med gränser mellan länderna, utan att reformera det gemensamma systemet och förändra praxis för invandring och asylmottagning i mer öppen och tolerant riktning.

- Den fria rörligheten ska förverkligas genom ett tjänstedirektiv värt namnet, där människor är fria att erbjuda också tjänster i andra länder, byggt på principen om ursprungsland.
- EU behöver en öppenhetsreform i sitt inre arbete, där både ministerrådsmöten och förberedande möten blir öppna och där alla handlingar blir offentliga om det inte finns särskilda skäl till hemligstämpling.
- EU behöver ett nytt förhållningssätt till omvärlden. De hårda visumregler som finns inom ramen för Schengen behöver ses över, transportörsansvaret avvecklas och ett gemensamt regelverk för reguljär arbetskraftsinvandring utvecklas.
- EU måste en gång för alla slå fast att utvidgningen av unionen ska fortsätta till alla europeiska länder som vill vara med och som uppfyller de s.k. Köpenhamnskriterierna. Medlemskap ska vara en rätt för demokratiska marknadsekonomier i Europa.

En öppen ekonomi

En öppen ekonomi skapar alltid större välstånd än stängda gränser och försök att kontrollera människor och företag. Frihet att driva företag i förening med en stark äganderätt bidrar till högre tillväxt än godtycke och osäkerhet om framtida regleringar. Regleringar och krångel är inte bara skadliga för ekonomin - de skapar också stress och vantrivsel bland de människor som förväntas leva efter dem. När inte ens landets statsminister kan följa arbetsmiljölagarna för husbyggen och dess förre finansminister tycker att lagarna om reklamskatt i föreningar är för krångliga har kontrollivern uppenbarligen gått för långt.

En viktig del i ett öppet samhälle handlar om frihet under ansvar. Centerpartiet vill att det ska vara lättare att leva, men också att det personliga ansvaret ska öka. För att åstadkomma detta behöver reglerna förenklas, men det behövs också ett bestämt synsätt som utgår från att regler verkligen ska vara styrande och tillämpas konsekvent. Medborgare ska inte bara ha rätt, de ska också kunna hävda sin rätt, mot såväl myndigheter som företag.

Konkurrens framför monopol

Konkurrens gynnar konsumenternas intressen genom bättre produkter till lägre priser. För producenten finns ofta ett motsatt intresse av att begränsa konkurrensen för att därigenom kunna hålla en högre prisnivå.

De senaste åren har konkurrenskontrollen skärpts i Sverige, bland annat som en följd av EU-medlemskapet. Det innebär dock inte att konkurrensen fungerar friktionsfritt - på energimarknaden dominerar ett fåtal bolag, som dessutom samäger anläggningar, på bank- och försäkringsmarknaden begränsas konkurrensen av skatteregler som minskar konsumenternas rörlighet och på många tjänstemarknader är det svårt för konsumenten att på ett rimligt sätt jämföra priser. Ett specialfall är konkurrensen inom media, där regeringen tidigare stirrat sig blind på mediejättar som äger allt fler tidningar, medan det verkliga hotet finns i den s.k. vertikala integrationen, där ett och samma företag kontrollerar flera led i distributionskedjan, från filmstudion till konsumentens kabel-TV eller bredbandsjack. Det riskerar att minska konsumenternas valfrihet och att driva upp priserna.

En öppen ekonomi innebär också att man bör skilja på finansiering, reglering och utförande av verksamheter. Centerpartiet vill se större mångfald och konkurrens också inom den offentliga sektorn, med bibehållen solidarisk finansiering. Människor ska ha möjlighet att välja skola, dagis och läkare, för att nämna några exempel.

I många fall finns det givetvis legitima skäl för att begränsa konkurrensen. Möjligheten till patent för egna innovationer är en viktig drivkraft för de företag som annars inte skulle våga satsa på forskning och utveckling. Den balans som måste finnas mellan fri konkurrens och skyddet för innovationer håller dock på att tippa över till nackdel för den fria konkurrensen, både i Sverige och i många andra länder. Det är en av flera punkter där det idag råder bristande öppenhet i ekonomin.

Centerpartiet eftersträvar en sund och öppen marknadsekonomi, där utgångsläget är en fri konkurrens mellan näringsidkare. De begränsningar som måste göras i den fria marknadsekonomi för att skydda upphovsrättsinnehavare ska vara proportionella och åstadkomma en rimlig balans mellan den oundvikliga merkostnaden för konsumenter och den nytta skyddet gör för att innovationerna ska komma till stånd. Konkret vill vi se bl.a. följande åtgärder:

- Det offentliga bör utnyttja öppna standarder och öppen källkod. Programvara som produceras för offentliga medel bör i huvudsak göras tillgängliga för fler intressenter och eventuellt släppas fritt med öppen källkod.
- Patenträtten i Sverige och EU bör ses över med syfte att återgå till en ordning där programvara och algoritmer utesluts från patenterbarheten. Det skydd som upphovsrätten erbjuder är tillräckligt.
- Upphovsrätten bör ses över.
- Konkurrensen också om upphovsskyddat material bör öka genom att parallelimport tillåts, momsfrihet (och därmed inga extra avgifter) för mindre privatimport samt genom ett förbud mot handelshinder i form av regionkodning av DVD-skivor.

Öppen handel

Öppen handel har alltid skapat större välstånd än handelshinder. Även länder som till synes haft en svår utgångspunkt har genom handel kunnat växa och skapa en snabbt stigande levnadsstandard. Trots denna enkla utgångspunkt finns idag en växande skepsis till frihandel, inte minst på de två viktigaste globala marknaderna, i EU och i USA.

Gentemot de utvecklingsländer som försöker lyfta sig måste handelspolitiken idag beskrivas som rent otillständig: samtidigt som industriländerna kräver marknadstillträde för sina produkter, respekt för immateriella rättigheter och tillgång till råvaror, stängs ofta gränserna för de produkter utvecklingsländerna har störst möjlighet att konkurrera med, som jordbruksprodukter och textilier.

Centerpartiet eftersträvar en fungerande och rättvis frihandel globalt. En fungerande frihandel måste utgå från att alla etablerade industriländer konkurrerar på en öppen marknad, utan tullar, importkvoter eller indirekta handelshinder. En liberal syn på rättvis frihandel innebär att den också ska gynna de ekonomiskt mest utsatta länderna. Det innebär att de ges rätt, men inte skyldighet, att skydda grundläggande produktion, som t.ex. jordbruk, och gryende hemmamarknader i ett inledningsskede. I takt med stigande ekonomisk utvecklingsnivå bör kraven självfallet öka på ömsesidig öppenhet och deltagande i den globala frihandeln. Mellan utvecklade industriländer ska det inte finnas handelshinder. Centerpartiet vill att EU ska vara en konsekvent röst för en rättvis global frihandel.

En särskild aspekt av en öppen och rättvis handel är möjligheten för utvecklingsländer att utnyttja sina naturligt förekommande tillgångar, både i form av naturresurser och i form av genetiskt material. Just nu sker en oroande utveckling där detta material monopoliseras genom förekomsten av patent på naturligt förekommande DNA-sekvenser. Den möjligheten har bl.a. medfört att de verksamma delarna i medicinalväxter i u-länder har patenterats, liksom rätten att göra vissa diagnoser av bröstcancer. Bortsett från att de krav som redan nu lyfts i världshandelssammanhang om att öppna för sådana patent bör avskrivras, bör ett förbud mot patent på naturliga DNA-sekvenser, som det mänskliga genomet, genomföras globalt.

- Inom ramen för EU ska Sverige verka för ytterligare liberalisering av handel. EU ska inte ha några tullar eller kvoter för import från utvecklingsländer, för några produkter. Med industriländer ska EU verka för att alla handelshinder avvecklas ömsesidigt.
- Utvecklingsländer ska tillåtas att inledningsvis skydda sina hemmamarknader för basprodukter, men i takt med ökande tillväxt ska kraven på ömsesidig handel öka.
- Ett globalt förbud mot patent på naturligt förekommande DNA bör genomföras.

